דתניא א"ר כשהיינו למדין תורה בו'. מקשמע[א] יחידי היה שלא היה אלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחץ כדמגיה במקום שנהגו (פסחים דף נא.) שלא ירחוץ תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר ומקשמע ר"ש לא היה צריך אלא לאחד כשהיה רוחץ וכשהיו שניים ביחס היה התלמיד נוטל אלונטיות בפני עצמה שר"ש לא היה נוטל עמו דהא ס"ל שיחיד מותר להניחה ולא מייתינן לסתיה והא דקאמר היינו ר"ל כל אחד ואחד בפני עצמו כשהיה מגיע יומו לשמש רבו ולעיל בפ' כירה (דף מ:) גרסינן מעשה בתלמיד של ר' מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ ויש ספרים דגרסי תלמידיו ואינו ובכל הספרים גרסי לקמן בפרק שואל (דף קנא:) תלמידו. מ"ר:

צריך לקשר שני ראשיה למטה. בגיגין בפ' המזקין (דף נט.) מפרש דסכיתא הוא בגד דק דלמרינן [ב] סוכני ומומר כי אמגוזא ופלגא דלמגוזא ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריחנו מעליו הרוח ואתי לאתויי אז משום דנראה כעין משוי לפי שהוא דק מאד ואינו נראה מלבוש אלא כ נראה קשור: [ג]**אין מעצבין את הקטן.** פירשו [גרש כל הכלים] (דף קכ"ג. ד"ה אמוכי):

הדרן עלך חבית

גמ' דלהשתטף. שופכן על גופו דלאו דרך רחיצה היא שרי לכתחילה אפי' בחמין. **פיפא.** אבל עשרה בני אדם כו': **ומניחה בחלון.** הסמוכה לכותל המרחץ: **לאוליירין.** בלגיס: **על אותו דבר.** סתיכה **הא רבי והא ר"ש כו'.** הרי כל אלו אמתירין: **מחלר לגב כו'.** ר"ש לטעמייה דאמר בעירובין (דף עד.) אחד גגות אחד תלירות ואי קרפיפות כולן רשות אחת הן לבטל מזה לזה ואפילו של בעלים הרבה: **עד שהיינו מגיעין כו'.** ומקשמע לא היו מניחין אותה על המעין במקום הפקר: **בכן הניגאי מאני לה.** דבריי בן תכיגאי מסייס בה ולאו אתמא: **האוליירין.** בלגין: **מצייתין בלרי נשים.** שדיינים שהנשים מסתפגין בהם מותר להניחן דרך מלבוש לצית המרחץ: **סכיתא.** סודר גדול [א] שמלוי לו בין כתפיו ולאשו עטוף בו: **צריך לקשור שני ראשיה.** זה בזה שלא תפול מראשו: **כי מעצריהו מאני לבני הילא.** כשתציאו בגדי העובדי כוכבים בני המיל המוטלים עליכם לשמשן ואתם מביאים להם בשבת דרך רשות הרבים: **שרגינו בהו למעוד מכפפיים.** שלא יהיו שוליהם מוכתים בכתפיכם אלא משוכים למטה שיהא נראה לבוש: **סך ואח"כ ממשמש.** [דקסבר] בחול ממשמש ואחר כך סך: **דיומסיפא.** שם הר שמימיו מלוחים: **שמעמלא.** מחממת: **ומרפא.** שהטיט מלוח: **כל ימיה.** ימי רפואתה: **להאי גיסא כו'.** מתחלת הימים או בסוף: **שקייני.** משקין לרפואה: **מדבאת לעלרת.** אלמא עלרת בסוף: **חמרא דפרוגיתא.** שם מדינה שיינה משובח: **קפחו עשרה השבטים.** שהיו בעלי הגלה ועסוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה: **להסס.** לפרוגיתא ודיומסיתא: **לימשיך בפרייסו.** אחר היין והרחילה: **לאיעקר תלמודיה.** עקר תלמודו ושכחו: **החיש היה לכם: הוי גולה למקום פורה.** אם ת"ח אתה אל תשב אלא במקום ת"ח חבריך ואל תאמר תלמידים הם ינאוהו אלי ודי לי בכך למה אהיה גולה: **שהבריך יקיימוה ביידך.** שתהא רגיל אצלם וכשתשנה תסכת אחת והם אחת תשמענה ותהא סדורה בפיך ואל תשתכח הימנה: **ואל בינתך אל תשען.** לומר חכם גדול אני וחזכרן וכשאחזור פרק זה או מסכת זו לא אשתכח חברתה ממני: **מגרגרא.** אשטרי"ל ולאם מגרר בה: **מגרגרא דכספא.** לשבת: **משום פיקא.** טיט של אותו נהר מחליק ונבגדי האדם ניטוריין במים כשהוא נופל ואתי לידי סחיטה: **אלא נסס.** דדמי לרפואה וגזילה [ב] משום שאיקה סמנין: **אבל ביד.** להכניס יד לתוך גרונו עד שיקיא מותר: **מפני הפסד אוכלין.** שבמעיו ומתוך כך הוא רעב וחוזר ואוכל: **לפופי.** אומאלוטי"ל כמו שעוטי' לקטן שיתיישבו אבריו ולא יתעקש: **בחומרי שדרה.** חוליות של שדרה שנתפרקה אחת מהן. ולאחר זמן קמיירי דאי ביום לידה (ג) אמרי' (לעיל דף קכט:) כל האמור בפ' מוכתה דיחזקאל עוסקין לחיה בשבת:

הלכה

גמ' אבר החדש היה לבם. עי' דבר נחמד בקבלים בלקוטים שבסוף הספר: **רש"י ד"ה אלא** וכו' משום שחיקת סמנין. ע"ל דף קכג ע"ב בר"ש ד"ה אפיקטיוחין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה קומיתא סודר גדול. ע"כ אבל הרמב"ם פ' קטן שלון מבסה לאלו וזיכו:

לעין רש"י

אשטריי"ל [אישטרייל"א]. קרצפת, מגרדת. אונאמלוטי"א [אינאמיילולי"ר]. לעטוף.

רבינו חננאל

אסור ובצונן מותר. אע"ג דתנינן סתמא כר"ש ליתי הילכתא כוותיה, דהא בכירה נמי תנינן סתמא כוותיה, מעשה שעשו אנשי טבריה כו'. [ג]ואע"ג דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא, הא אמר ליה רב נחמן חבריהון לסילוניהון אנשי טבריא, ואוקימנא כר"ש. ופסקינן בגמרי' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה. דדקדק רב יוסף על רבה בר בר חנה וא"ל בפירוש שמיעא לך דהילכתא כר' יהודה או מכללא אמרתיה, א"ל בפירוש שמיעא ליה(ה), וכיון דפסק ר' יוחנן בפירוש הלכה כר' יהודה כוותיה עבדינן. ומסתפג אפילו בעשר אלונטיות ולא יביאם בידו ואע"פ שאין בהם מים מרובים, דכיון דחד הוא דלמא מינשי ועביד סחיטה. אבל אם היו בני אדם הרבה אפילו אם מסתפגין כולן באלונטית אחת והיא כשרויה במים, כיון דרבים ניהו מדכרי אהדדי ולא אתו לידי סחיטה, ומותר להביאה בידים בחצר או מן

מסורת הש"ס

ה) לעיל נט:, ב) עירובין פח. ע"ש, ג) [שהוציא לסתמטו ומתנין אותה לתחתיה. עיין ע"ש], ד) עירובין נא. [מסמת עכ.], ה) [לעיל מו. וש"נ], ו) [עי' פירש"י עירובין פב. ד"ה מחחת וברש"י פסחי' ה. ד"ה מחחת וברש"י ב"מ נט. עוד שם עז. ד"ה אוכלמא דמחתא], ז) מנהדרין קלא., ח) [פסחים מב:], ט) [לדר"נ פסי"ד, י) תוס' פ"ד משנה י"ד, כ) עירובין יג: ע"ש, ל) [תוס' פי"ז], מ) [לעיל סו: ע"ש], נ) [עמ"ש רש"י ברכות נד: וע"ע פרש"י פרמות מז. ד"ה בנדלמלק], ס) [וכיפעיה מה ג גרס ומיא דדומסקיתא וכן גרס רד"ק שם], ע) [בטיטין מי' סוכני ומומס], פ) [שיין לעיל במשנה].

תורה אור השלם

1 הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) גמרא סמגמא אמר ר' אבין בר בר חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר שני זוכי ואמאר ר' חייא: **(ב)** רש"י ד"ה מומוני וכו' כיוס לילה הא מתניתן. ג"ע סוף מ' מתנין ע"ש ברש"י שפי' לאפוסי הוא על ידי תגורות הפקיקיות:

גליון הש"ס

גמ' אמר החדש היה לבם. עי' דבר נחמד בקבלים בלקוטים שבסוף הספר: **רש"י ד"ה אלא** וכו' משום שחיקת סמנין. ע"ל דף קכג ע"ב בר"ש ד"ה אפיקטיוחין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה קומיתא סודר גדול. ע"כ אבל הרמב"ם פ' קטן שלון מבסה לאלו וזיכו:

מוסף רש"י

לא ישתטף אדם. בשבת, בין בחמין. ואפילו טומטו בחול (לעיל לח:). **מסתפג אדם באלונטית** פיי"ש ובשבת אם רוחץ בגיגן, ואין מוטשין אמת יסמוכו (מרדכי פח.). **על אותו דבר.** סחיטה (שם). **ומביאה בידו.** ואין מוטשין אמת יסכת ויסמוכו (שם). **היינו** מעלין שמן. לשון כו, ואלונטית. להסתפג בה (עירובין צא.) וי"ש לעשייה דאמר בעירובין (פנ.) אחד גגות ותלרות רשות אחת להן לבלים שבתחו כתוב (מנחות עב.). **הלכה כסתם משנה.** רבי הוא קדר המשנה וכבילאה דבריי חכם ויאמו בעייני שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרי עליהן כדי שלא יהו שייכי מפי יחיד ונלאין לחיות נשנו מפי המרובים ויעבו כמותן (ביצה ב.). **לבני מחוזא.** אמריה לרבא (עירובין סב.) עילו של רבא (פסחים כ: וב"מ עז.) עיי שהיה רבא דר בתוכה כך שמה (ב"מ נט.). **סכין וממשמשין בבני מעים.** של תולה בשבת ואין בכך משום רפואה, דסיכה אינתקא לשבת (שנהדרין קא.). מדיבחא ועד עצרתא. מפסח ועד עלרת (פסחים מב:). **הוי גולה למקום תורה.** למקום שהרב שם (אבות פ"ד מי"ד). **ואל תאמר שהיא תבא אחריך.** יפה לכאן ולאמוד לפניו (שם). **שתבריך יקיימוה בידיך.** אבל בפקפוק שיש לך יאמרו לך. ג"ש אשם תולין לשם תלמידים כני תורה שמתחברים עתה ישלו ויתנו עמך שם בהלכה ותביטה כלאמרינן מרב על הכתים וגו' (שם). **ואל בינתך אל תשען.** אל תאמר איני צריך ללמוד לבד אלא מעצמי יכול אני לילך לעומקה, ג"ש אלא תהא עצל לשאול בדבר כל מה שנלבך אלא סגו מוקך לשמוע הכל מפיו ואחר כך הכון בשמושנו כלאמרינן הם ואח"כ כתם (שם). **לפופי** יונקא. לנוכלו בכנפיים וקושרו בתמולה הקבה ומתישבין בקרקי אבריו שהן רכין ומשמעין בתנלי אלילה וקוניין אמגוליי"ל בלע"ז (לעיל מז:). **בגדתאה.** שם עיר בגדד, היא עיר החשובה שנבנבל משמהבה בכל (ברכות נד: ויבמות מז. בפי' ב) אי: דמן בגדת (כמובות יז) עיר שנבנבל ומה בגדת, בשפוק קדלי אל רב שריכ נגמן היא מלכת (שם ז.) אי: בעל תגדה (יבמות מז.).

מוסף תוספות

א. [קשה], היכי שמעינן מהכא דהבאת אלונטית שריא ביחיד, דהא הכא אחריני הוו בהדיה, וכדקתני 'והיינו מעלין', דאפילו רבנן לא אסרו אלא ביחיד כדמוכח מרישא דמתני', [וי"ל]. רעב"ל.

מו א ב מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יט עור שו"ע אר"ח סימן שלא סעיף מח:

מז ג ד מיי' פי"ט שם הלכה יט סמג לאוין סה טוש"ע שם סעיף לד:

מח ה ו מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה כח סמג שם טוש"ע אר"ח סימן שמ סעיף ג:

מט ז מיי' וסמג שם טוש"ע שם וסימן שמח סעיף מכ:

נ ח מיי' שם:

נא ט מיי' שם הלכה ל טוש"ע אר"ח סימן שמ סעיף ג:

נב י מיי' שם הלכה כט טוש"ע אר"ח סי' שלא סעיף מו הגה"ב:

נג כ ל מיי' שם הלכה לא סמג שם טוש"ע אר"ח סי' שכח סעיף לט:

נד מ מיי' וסמג שם עור שו"ע אר"ח סימן שלא סעיף י:

נה נ מיי' פכ"ג שם הלכה כו:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הלכה מחזירין אם השכר. סבירא ליה לשמואל מחזירין תגן: **אדא דיילא.** מנשטר"ל ממונה: **גריבי.** קח בגדו עד שיבא: **אפא.** רבה משכמיה לרב יהודה כו': **הא תנא דידן.** ממקומנו הוא ולא שמענו זאת מפיו עד הנה: **ולאו דידיה גרבייך.** בתמיה. שאילו לא בתא לא למדנו: **שיא ליה ידיה.** נשתנית ידו ממקומה. משולשיי"ר בלע"ז: **הכי מאי.** היה עושה בעניינים הרבה ושואל: **בחדא מחיפא מחיפנהו.** בארייגה אחת לארגתו[ז]: **היכא דאיתמר.** דמתניתין לאו דוקא תנן איתמר:

הדרן עלך חבית

שואל. שנא יאמר הלויי. מפרש בגמרא: **שחל להיות בשבת.** ולא נזכר מע"ש לקנות: **נאחר יו"ט.** ליום שלישי: **גמ' הלויי.** משמע לזמן מרובה וקיי"ל במסכת מכות (דף ג:) סתם הלוחה ל' יום ואתי מלוה זה לכתוב על פנקסו כך וכך הלויתי כדי שלא ישכח: **א"ל וכיון דבחול נמי זימנין דבעי למימר הלויי ואמר השאילני ולא קפיד עליה.** והוא הלוחה: **בשבת נמי.** כי אמר השאילני סבר דהלוחה היא ואתי למכתב ומתי היכר איכא: **ה"ג א"ל בשבת כיון דהשאילני שרו ליה רבנן הלויי לא שרו ליה מינלרא מילתא ולא אתי למכתב: אמרו רבנן.** במסכת בילה[ט]: **כל כמה דאפשר לשנויי משנין.** דאמרינן[ו] המביא כלי יין לא יביאם בסל ובקופה כו': בנכתמת

מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב: **גמ'** א"ל רבא בר רב חנן לאביי מאי שנא השאילני ומאי שנא הלויי אמר ליה השאילני לא אתי למיכתב הלויי אתי למיכתב והא כיון דבחול זימנין דבעי למימר ליה הלויי וא"ל השאילני ולא קפיד עיליוה ואתי למיכתב בשבת נמי אתי למיכתב א"ל [ז] (בחול דלא שנא כי א"ל הלויי ל"ש כי א"ל השאילני לא קפדינן עיליוה אתי למיכתב) בשבת כיון דהשאילני הוא דשרו ליה רבנן הלויי לא שרו ליה מינברא מילתא ולא אתי למיכתב [ח] א"ל רבא בר רב חנן לאביי מכדי אמרו רבנן [ה] כל מילי דיום טוב כמה דאפשר לשנויי משנינן הני נשי דמליין חצבייהו מיא מ"ט לא משנין [י] משום דלא אפשר היכי לעבדי דמליין בחצבא רבא לימלו בחצבא זוטא הא קא מפשו בהילוכא דמליין בחצבא זוטא לימלו בחצבא רבא קא מפשו במשוי

ניפרום

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני.

פירש רש"י טעמא משום דסתם הלוחה ל' יום ולפי שהוא זמן מרובה יותר משאלה אתי למיכתב ובקשה לר"מ דסתם [א] שאלה [ב] ל' יום כדאמר במנחות בהתכלת (דף מד.)[ג] טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית ואמרינן נמי התם הדר באכסני' בא"י והשוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב במזוזה אלמא דסתם שאלה ל' יום איתא ולהכי פטורה כל ל' יום דאמר שאולה היא אבל מכאן ואילך גרלה כמו שלו ומיהו יכול לומר לרש"י[ב] לא משום דאי מתבע ליה לדיא בתוך ל' יום שאין צריך להחזיר דודאי היה חייב להחזיר (ג) דעבידי אינשי דמשאלי פחות משלשים יום[ג] אבל טפי לא משאלי הלכך עד ל' יום[ד] אמרי אינשי שאולה היא[ה] וי"י פירש לנו דהיינו טעמא בשאלה לפי שהיא מוחזת בעין[ו] לא אתי למיכתב אבל לשון הלואה אינו מוחז בעין[ז] ואתי למיכתב ואע"ג דכי שאיל מיניה כדי יין וכדי שמן לא הדרי בעין מ"מ מתוך שמזכיר לו לשון שאלה זכור[ח] הוא ולא אתי למיכתב.[ט] מ"ר וכן פירש ה"ל פורת:

אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא בו'. ברוב ספרים אינו כתוב כאן ולא בפירוש רש"י ובריש המביא כלי יין (בילה דף ל. ושם) נראה שהוא מקומו וזה לשון פירוש הקונטרס בבילה דדרו בדוחקא משום שאדם יחיד נושא בחול על כתיפו בטורח אם בא לאתאו לעורך יום טוב ביו"ט כגון חבית או שק מלא פירות יאמרו ביו"ט בדיגלא עתר שקורין פורק"א כדרך נושאי מלא למכור מפני שצריך לשנות וכשמשנה יאנה להקל משאו ולא להרבות טורח ביו"ט ועתר זה נוח לשאת בו משא כבד וכשנושא בו חבית הנישאת בכתף יאנה להקל דדרו בדיגלא משוי חבית גדולה שרגילה לשאת בדיגלא לידרו בארגלא יאהו ביו"ט בב' בני אדם במוט על כתפיה דהיינו נמי שיוי להקל דדרו בארגלא במוט על כתפיה לידרו ביו"ט אותו משוי בארבא במוט

בידים משוס שיוי ואפילו אינו להקל מ"מ שיוי הוא ואינו מרבה טורח בשיוי דדרו בארבא ניפרום פורדא קל הוא ואינו מבביד ושיוי בעלמא הוא והלכנע עד כאן לשונו ומשמע מתוך פירושו דכל אלה משוי אחד להם בשוה ואין זה נושא יותר אלא שנושא משאו בענין אחר ממה שהיה רגיל וזה דחקו שאם נפרש שכל אלו ממעטים משאם מאשר היו רגילים לשאת קשיא הא דאמר בסמוך (ז) מפשי בהילוכא משמע מפירושא דאגרא נושאים שני בני אדם שפיר במוט בשנים וש בו משוי שני בני אדם שנושאים כל מה שרגילין לשאת בדיגלא ודיגלא היא משוי שני בני אדם כדמשמע בגבא מציעא בס"פ השוכר את הפועלים (דף פב.) וקשיא לר' דהתם משמע נמי דאגרא אין בו משוי לשני בני אדם דאמר התם דדרו בארגלא ואיתבר משלם פגגא מ"ט נפיש לחד חוטר לתרי ודמי לפשיעה ודמי לאונס בדיגלא משלם כולה' משמע דלא הוי זוטר לתרי ונראה דאגרא לשון אדם אינו נראה עובדא דמול כמו דיגלא ומשום הכי דדרו בדיגלא לידרו בארגלא ואע"פ שמפיש בהילוכא יכול לשנות כיון שאינו נראה כל כך עובדא דמול והשתא אתי שפיר דדרו בארגלא לידרו בחכפא אע"פ שבוודאי מרבה במשאו הוא בנושא בידים המוט מכשנושאו על כתיפו מ"מ כיון שאינו נראה עובדא דמול כמו אגרא יכול לעשות כעין שמלינו גבי בהמה מסוכנת דתנן בבילה (דף כה.) שחטה בשדה לא יביאנה במוט אלא מביאה בידו אבריה אבריה ותנן נמי (דף כט: ושם) בהמביא כדי יין לא יביאם בסל ובקופה אלא מביא הוא על כתפיו או לפניו אלמא הני אע"ג דמפשי בהילוכא[יא] כיון שאינו עושה כל כך כדרך שעושה בחול[יב] יש לו לשנות[יג] והכיא דבסמוך דמליין בחצבא זוטא ודמליין בחצבא רבא תרווייהו עובדא דמול ובענין שנושאים זה נושאים זה הלכך אין לו לשנות לא להקל ולא להכביד כדפי' טעמא ובהיא דלעיל ברים מפנין (דף קכז.) לא שייכא עובדא דמול שאינו מטלטל אלא בבית מזוזא לזוית.[יד] מ"ר. ובהיא דשמעה בשדה פירש ברים מפנין (ג"ז שם) בע"א וכמו שפירש כאן עיקר ועוד קשה לי לפי' הקונטרס דדרו בחכפא אמאי ניפרום פורדא עליה הוה ליה למימר לידרו בארגלא כיון שאינו משנה להכביד יותר מחכפא כמו שמשמע נמי מתוך פירושו ולפירוש רבי אתי שפיר:

ניפרום

עין משפט נר מצוה

נו א טוש"ע או"ח סימן שמח סעיף מז:
נו ב שם סעיף ל:
א ג ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין קה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף יח:
ב ה מיי' פ"ה מהלכות ר"ש הלכה ג ג סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקי סעיף ח:
ג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י וסימן שכג סעיף ה:

לעזי רש"י

מנשטר"ל [מנישטרי"ל]. פקיד, שוטר.
אשולשיי"ר [אישלרישיי"ר]. לנקרב.

מוסף רש"י

איתפח. נתרפא (ב"מ 19. סנהדרין קב:). **בחדא מתתא מחיתנהו.** וכו' בארייגה אחת אתרגתם לסלם, לשון טוכד מתי (שמות לט) כמ תרגום של מעשה אורג) דמיקון דבר קרו לי אינשי אריגה, שמקלר אתת דברין (חולין נח: וכעי"ז פסחים מב.).
הדרן עלך חבית

מוסף תוספות

א. נמי. תוס' הרא"ש. ב. דסתם הלוואה ל' יום ואי תבע לי' תוך ל' יום לא פרע לי' אבל שאלה. תוס' הרא"ש. ג. דהדדא בעינא. תוס' רי"ל. [ז]למה ליה לעכובי ביה עד ל' יום. ריטב"ש. ד. כשאינו מטיל בה ציצית לא אתי לידי חשדא דמימר. רשב"ש. ה. הא לבתר מכאן אתי לידי חשדא ולעולם המשאיל סתם אין לו זמן. רשב"ש. ו. [והוא] רואה אותה, לא חייש לשכחה. רשב"ש. ז. (ד)חייש לשכחה. רשב"ש. ח. דהו"ל למימר 'הלוניי'. מי' הר"ן. ט. אבל לעולם כשם שסתם הלוואה ל' יום כך סתם שאלה ל' יום. מי' הר"ן. י. דפשיעה לגמרי היא. תוס' הרא"ש. יא. משום טרחא יתירא לא קפדינא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יב. עדיף טפי לאפושי בהלוכא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יג. כי היכי דלא לתחוי דעביד כעובדי דחול. תוס' בילה כט: ד"ה המביא. יד. ולכך קאמר למעוטי בהלוכא עדיף טפי משום טרחא יתירא. תוס' בילה כט: ד"ה המביא.

מסורת הש"ס

ז) [נרכות כד. וש"נ], ב) רש"ל מ"ז, ג) [לעיל קכח: וש"נ] ביצה ל. ע"ש, ד) [עי' פרש"י חולין נח:], ה) [דף ל.], ו) [ביצה כט:], ז) [ועי' תוספות שם ד"ה עליה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יעלה בלונו (אבל רוקן) תא"מ וע"ב ס"א אבל טובל: (ב) תוס' ד"ה שואל וכו' דסתם שאלה נמי ל' יום: (ג) בא"ד היה מייב להחזיר אלא דעבידי: (ד) ד"ה אתקין וכו' דאמר כסמוך הא קא מפשי בהילוכא:

גליון הש"ס

מתני' שואל אדם מחבירו. עי' בירושלמי פ"ח דשביעית על מ"ד הוצא בר"ש שם:

רבינו חננאל

הלכה מחזירין את השבר. רבה בר בר חנא לא על לפירקיה דרב יהודה, שדריה לאדא דייאלא א"ל זיל גרר ביה, אזל גרביה. פירוש (א)משכיחה והביאהו מלשון פרץ נחל מעם גר, כלומר הכריחהו, כדגרסינן בפרק בנות כותים נידות מעריסתן שילא בר אבינא עבד עובדא כרב, כי קא ניחא נפשיה דרב א"ל לרב אמי זיל צנייניה ואי לא צאית (גרדיה) (גרדיה), הוא סבר גרדיה א"ל, ופי' הכהו וכו'. מי שנפרקה ידו או רגלו, פי' שף מבוכניה, לא יטרפם בצונן אבל רוחץ בדרכו ואם נתרפא נתרפא.
ורב אוא דשנייא ליה ידיה והיה אומר לרב יוסף ומראה בידו אם יעשה בידו כך או כך מותר או אסור, עד שהיה מראה לו כדי שיראהו מה שהתירו חכמים חזרה ידו, למקומה ונתרפא.

הדרן עלך חבית

פרק עשרים ושלש

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני כו'. ואוקימנא דחיישינן שמא יכתוב. (ב) וכיון שאם יאמר לו הלויני גוערין בו ואומרין לו אסור לומר כן ביום שבת, לשון הלואה מינברא מילתא ולא אתי למכתב. וכיון שהוזכיר א"ל רבא בר רב חנן לאביי נסיב להא דא"ל

ב) עיין בענין השלם ערך גרב ל'.
ג) אינו מוכן לכאורה ואולי דסיה לו גיר' הספרים בגמרא המוקבל בתלי לנגב וכוכ"ל בתי' הרשב"א כאן ומפרש רבינו דסתלוק הוא דבשבת כיון שאם אומר הלוני קפדינן עלויה יש לו הימלא ולא אתי למכתב מלגון שאלה וכו' ודו"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ניפרוס סודרא אתי לידי סחיטה נכסייה בנכתמא זימנין דמיפסק ואתי למקטריה הלכך לא אפשר וא"ל רבא בר רב חנן לאביי תנן א) לא [א] מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין ביו"ט וקא חזינן דעבדין ולא אמרינן להו ולא מידי ולטעמיך הא דאמר [ב] רבא [ג] לא ליתיב איניש אפומא דלחייא דילמא מיגנדר ליה חפץ ואתי לאיתויי והא קא חזינן (א) נמי דמותבי חצבי ויתבן אפומא דמבואה ולא אמרינן להו ולא מידי אלא הנח לישראל [ד] מוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין [ה] סבור מינה הנ"מ בדרבנן אבל בדאורייתא לא [ב] ולא היא ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא דהא תוספת דיוה"כ דאורייתא היא וקא חזינן להו דקאכלי ושתו עד שתחשך ולא אמרי' להו ולא מידי: וכן אשה מחבירתה ככרות: בשבת הוא דאסיר אבל בחול שפיר דמי לימא מתני' דלא כהלל דתנן [ו] וכן היה הלל אומר [ג] לא תלוה אשה ככר לחבירתה עד שתעשינה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית אפילו תימא הלל [ד] הא באתרא דקיץ דמיה הא באתרא דלא קיץ דמיה: ואם אינו מאמינו: איתמר הלוואת יו"ט רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע [ז] ורבה אמר [ה] ניתנה ליתבע רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע דאי אמרת ניתנה ליתבע אתי למיכתב רבה אמר ניתנה ליתבע דאי אמרת לא ניתנה לא יהיב ליה ואתי לאימנועי משמחת יו"ט תנן אם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו אי אמרת בשלמא לא ניתנה ליתבע משום הכי מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת אלא אי אמרת ניתנה ליתבע אמאי מניח טליתו אצלו ליתן ליה ולתבעיה אמר לא בעינא דליקום בדינא ודיינא מתיב רב אידי בר אבין [ח] השושחט את הפרה וחילקה בראש השנה אם היה חדש מעובר משמט ואם לאו אינו משמט ואי לא ניתנה ליתבע מאי משמט שאני התם דאיגלאי מילתא דחול הוא ת"ש מסיפא אם לאו אינו משמט אי אמרת בשלמא ניתנה ליתבע היינו דקתני אינו משמט אלא אי אמרת לא ניתנה ליתבע (ב) אמאי אינו משמט דאי יהיב ליה שקיל מכלל דרישא אי יהיב ליה לא שקיל רישא צריך למימר ליה משמט אני סיפא לא צריך למימר ליה משמט אני כדתנן [ט] [ז] המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו משום שנאמר [1] וזה דבר השמטה רב אויא שקיל משכונא [י] רבה בר עולא מערים איערומי: וכן ערב פסח: א"ר יוחנן [כ] [ח] מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט נימא מסייע ליה וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יו"ט הכא במאי עסקינן בממנה אחרים עמו על פסחו דמעיקרא מיקדש וקאי והא אנן תנן [ל] [ט] אין נמנין על הבהמה בתחילה ביו"ט שאני הכא כיון דרגיל אצלו כמאן דאימני ביה מעיקרא דמי והא תני רבי הושעיא הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו ונותן לו טלה לפסחו ומקדישו ויוצא בו התם נמי כיון דרגיל אצלו אקדושי (ג) ליה מעיקרא והא מקדיש קתני הקדש עילוי מדרבנן ומי אמר ר' יוחנן הכי [מ] והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן [נ] [י] לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות כל אלו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת לא קשיא כאן בחובות שקבוע להן זמן כאן בחובות שאין קבוע להן זמן:

מתני' מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב מפיס אדם עם בניו ועם בני ביתו על השולחן ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה [ס] ומטילין חלשין על הקדשים ביו"ט אבל לא על המנות:

גמ'

רש"י

בנכתמא. כיסוי: ע) **זימנין דמיפסק כו'.** כיון דמאלכת ליה כיסוי קטר ליה בכל וזימנין דמיפסק ואתי למקטריה והיא קשר של קיימא דאסור מדאורייתא: **ואתי לידי סחיטה.** ודקאמר במסכת ביצה פ) ניפרוס סודרא עלויה כו' (ד) [התם] בדבר יבש קא מיירי: **אין מספקין.** כף אל כף משום אבל: **מטפחין.** על הלב: **מרקדין.** לשמחה. וטעמא מפרש במסכת ביצה צ) שמא יתקן כלי שיר: **אפומא דלחייא.** לפי שאין ניכר כל כך בין מבוי לרה"ר: **ואתי לאתויי.** חפץ המתגלגל תוך ד' אמות: **ומגנדר אלביהן ומייתין ליה** ל"ג: **בשבת הוא דאסור.** לומר הלויני משום מכתב: **הא בחול שרי.** ולא חיישינן לרבית ואף על גב דבלשון הלואה קאמר ליה: **באתרא דקיץ דמייהו.** דככרות לא אתי לידי רבית שאם יוקירו יתן דמיהן: **לא ניתנה ליתבע.** בב"ד שאין ב"ד נזקקין לה לעולם: **בדינא ודיינא.** לא לבא לדין ולא לברור דיין ולהטריח את עצמו: **השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה.** של מוצאי שביעית ללוקחים ובהקפה וקיי"ל שביעית משמטת בסופה דכתיב מקץ ק): **אם היה חדש.** אלול מעובר ועשו ראש השנה שני ימים משמט דיום טוב ראשון של סוף שביעית היה ונמצאת זו הלואת שביעית ואם לאו הויא לה הלואת מוצאי שביעית ואינו משמט: ל"ג **אי אמרת בשלמא כו'.** ה"ג **ואם לא ניתנה ליתבע מאי משמט.** הואיל ואין ב"ד נזקקין לכופו שמוטה היא ועומדת: **דחול הוא.** שהרי חדש מעובר ולא הוי יו"ט עד למחר הלכך אי לאו דשביעית הוא הוה גבי: **ואם לאו אינו משמט.** אלמא ניתנה ליתבע. ומשני מאי אינו משמט דאי יהיב ליה שקיל: **מכלל דרישא אי יהיב ליה לא שקיל.** בתמיה: **רישא.** דהלואת שביעית היא אי נמי יהיב ליה לוה צריך למימר ליה מלוה משמט אני: (ה) **ואם אמר.** לוה אעפ"כ איני חפץ שישמטו יקבל ממנו: **דבר השמטה.** אפילו מקבל חובו יזכיר לו שמיטה בדבורו: **שקיל משכונא.** בשעת הלואה מהלואת יו"ט: **מערים איערומי.** לאחר י"ט לוקח ממנו שום חפץ ומעכבו: **פסחו בשבת.** אם חל י"ד בשבת: **וחגיגתו ביו"ט.** ביום הקרבתה מותר להקדיש. ואע"ג דתנן אלו הן משום שבות אין מקדישין ר) הני כיון דהקרבתן דוחה קדושתן דוחה: **בממנה אחרים עמו.** כדכתיב (שמות יב) במכסת נפשות: **על פסחו.** שהיה קדוש ועומד מאתמול: **אקדושי.** מקדיש ליה רועה מע"ש שהרי יודע שזה סומך עליו: **עילוי.** מעלה בעלמא שיקדישו בעלים: **הא.** דקתני אין מקדישין בחובות שאין קבוע להן זמן קאי שאין הקרבתן דוחה שבת: **מתני' פרפרותיו.** מיני מעדנים: **אבל לא מן הכתב.** אם כתב מע"ש כך וכך אורחים פלוני ופלוני זמנתי כדי שלא ישכחם לא יקרא באותו כתב בשבת ובגמ' מפרש טעמא: **מפיס.** לשון פייס. מטיל פייס לחלק מי מגיע כל מנה ומנה: **ובלבד שלא יתכוין לעשות כו'.** שיהו המנות שוות ולא תהא אחת גדולה ואחת קטנה לזכות בגדולה הזוכה ע"פ הגורל והמתחייב ע"פ הגורל לקטנה יטלנה ובגמ' [קמט:] מפרש טעמא: **חלשים.** גורלות: **על הקדשים.** בין הכהנים: **אבל לא על המנות.** בגמרא [שם] מפרש:

ולא מחרימין. הרי בהמה זו חרם, וסתם חרמים לבדק הבית (ביצה לז.). **כאן בחובות שקבוע להן זמן.** ונשחטין היום יכול להקדישן היום (פסחים סו.).

תוספות

ניפרוס סודרא עליה אתי למסחטיה. מכאן מייתי ר"ת ראיה דביין ושמן לא שייכא סחיטה ולעיל בשלהי שמונה שרצים (דף קיא. בד"ה האי מסוכרייתא) פירשתי[א]: **לא** מספקין ולא מטפחין. לא כפי' הקונטרס[ב] משום דא"כ מאי איריא ביו"ט אפי' בחול המועד נמי אסור כדתנן במועד קטן פרק בתרא (דף כח:) נשים במועד מענות אבל לא מטפחות אלא נראה לרבי משום שמחה רגילין לספק ולטפח בהשמעת קול ואסור שמא יתקן כלי שיר כדמפרש בהמוצא תפילין (עירובין דף קד.): **וכן** היה הלל אומר. כרבנן דפליגי עליה באיזהו נשך (ב"מ ד' עה.) קי"ל:

רבה אמר ניתנה ליתבע. הלכה כרבה לגבי רב יוסף: ורב אויא[ג] ורבה בר עולא[ד] מחמרי אנפשייהו[ה] כ"ה בס"א:

דאי אמרת ניתנה ליתבע אתי למיכתב. אע"פ שמזכיר לו לשון שאלה[ו]:

דאיגלאי מילתא דבחול הויא. ורב יוסף לא מיירי אלא בשבת ויו"ט ודאי:

והא אנן תנן אין נימנין כו'. פירש ה"ר פורת בשם רבינו שמואל דל"ג ליה חדא דמה שייך להקשות מנמנין של רשות לנמנין של מלוה ועוד דמפרש התם בביצה פרק אין צדין (דף כז:) מאי אין נמנין אין פוסקין דמים בתחילה לבהמה ביו"ט הרי אני עמך בסלע הריני עמך בשתים אבל אומר לו הריני עמך לשליש ולרביע:

ולמ"ד

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלט סעיף ג וסימן תקכד סעיף א:

ה ב מיי' פ"א מהלכות שביתת עשור הלכה ז סמג לאוין סה וטור וש"ע או"ח סימן תרח סעיף ב:

ו ג מיי' פ"י מהלכות מלוה ולוה הלכה ב סמג לאוין קצג טוש"ע יו"ד סימן קסב סעיף א:

ז ד שם סעיף ג:

ח ה מיי' פ"ד מהלכות י"ט הלכה כ טוש"ע או"ח סימן תקכה סעיף א:

ט ו מיי' פ"ט מהלכות שמיטה ויובל הלכה ה סמג עשין קמט:

י ז מיי' שם הלכה כח סמג לאוין רעט טוש"ע חו"מ סימן סז סעיף ב:

יא ח מיי' פכ"ג מהלכ' שבת הלכה יד וס"פ מהלכות קרבן פסח הלכ' ט סמג עשין רכג:

יב ט מיי' פ"ד מהלכות י"ט הלכה יט סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקו סעיף א:

יג י מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יז סמג לאוין סה ועה טוש"ע או"ח סימן שכג סעיף א וסימן תקכד סעיף א:

מוסף תוספות

א. דע"י סחיטה אינו יכול לנקותו מריחו וחזותו [עד שיכבסנו, וה"ה לכל המשקין חוץ ממים שאינו מלבן. תוס' הרא"ש]. גם אין דרך לסחוט בגד לצורך משקה שבו. תוס' לעיל קיא. ד"ה האי. ב. משום אבל. תוס' הרא"ש. ג. [ד]שקל משכון. תוס' הרא"ש. ד. [ד]איערים איערומי. תוס' הרא"ש. ה. היינו, שלא לתבוע. תוס' הרא"ש. ו. והא אמרינן דהשאילני מינכרא מילתא ולא אתי למכתב וכו' דדוקא בשלא ניתנה ליתבע לא אתי למכתב, אבל אם ניתנה ליתבע אפילו אומר השאילני אתי למכתב כיון דמעיקרא מלוה היא דלא הדרא בעין. ריטב"א.

רבינו חננאל

תנן לא מספקין ולא מרקדין ולא מטפחין, בגררא, ופשוטה היא. ומיפרשא נמי בגמרא דהמביא כדי יין במסכת יו"ט. **וכן אשה מחברתה ככרות.** ודייקינן מיניה בשבת הוא דאסור מכלל דבחול שרי, מתניתין דלא כהלל כו'. ומסקינן בה אפילו תימא כהלל באתרא דקייצי דמי. **ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת. איתמר הלואת יו"ט, רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע, רבא אמר ניתנה ליתבע.** ואתינן למיגמר מן מתניתין, תנן ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו כו', ולא גמרינן מינה דלא מיפרשא בהדיא כחד מינייהו. **ומותבינן** לרב יוסף מיהא דתנן השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה אם היה חדש מעובר משמט. פי' אם היה אלול מעובר נמצא יום לקיחתו חלק מן הפרה יום חול, שראש השנה מחר הוא, וכיון שנושה בו דמי בשר הפרה שלקח מאתמול (בין) [דכיון] שנכנסה שנה שביעית משמטת. לדברי רבא ניחא כי ניתנה ליתבע, ומלוה נושה בו, משנכנסה שביעית משמטת. אלא לרב יוסף דאמר לא ניתנה ליתבע, אמאי צריך למיתנא משמטת, בלאו הכי פטור הוא מלשלם, ואפילו בשאר שני שבוע דהא לא ניתנה ליתבע. **ופריק** רב יוסף שאני התם דכיון דאיגלאי מלתא דחול היא, ניתנה ליתבע, דהא [illegible] אינו משמט, לרבא דאמר ניתנה ליתבע [illegible] אינו משמט הלא משמע דתובע ונפרע [illegible] ליתבע, והמלוה אינו יכול ליתבוע, אל[illegible] שאינו נושה בו מלוה, אם יבא לוה א[illegible] מעמידין השמועה זו כרב יוסף, חדא [illegible] כלומר לא היה תובעו בהדיא אלא הי[illegible] רבא בתרא הוא וקיי"ל דהילכתא כבת[illegible] עלה והא תנא דאמר הלכה כסתם משנ[illegible]

מסורת הש"ס

א) ביצה ל. וד' לו:, ב) [ע"ז רבה], ג) לעיל קמא. ביצה ל., ד) [ב"ב ס: ועי' תוס' לעיל נט.], ה) [ביצה ל.], ו) ב"מ עה., ז) שביעית פ"י משנה ב, ח) פסחים סו:, ט) ביצה כז:, י) ביצה לו: [illegible]

תורה אור השלם

1 וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַיְיָ: דברים טו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא קא חזינן נשי דמותבי חצביהו וכו' הנח להן לישראל: (ב) שם מאי אינו משמט דאי יהיב ליה: (ג) שם אקדושי מקדיש ליה מעיקרא: (ד) רש"י ד"ה ואתי לידי סחיטה וכו' סודרא עלויה כו' ביין ושמן קמיירי: (ה) ד"ה ואם אמר לוה אעפ"כ משמט אני ואם אמר לו הלוה אעפ"כ כצ"ל והד"א:

מוסף רש"י

לא מספקין. כף על ירך (ביצה ל. לו:). ולא מטפחין. ידיו זו לזו משום שיר או משום אבל (שם ל.). ולא מרקדין. ברגל (שם) וכולן לשמחה ולשיר [illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גמ' מ"ט רב ביבי אמר גזירה שמא ימחוק אביי אמר [א]גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות מאי בינייהו א"ב דכתב אכותל ומידלי למ"ד שמא ימחוק לא חיישינן ולמ"ד שמא יקרא חיישינן ולמ"ד שמא ימחוק ניחוש שמא יקרא ותו לשמא ימחוק לא חיישינן [א]והתניא [ב]לא יקרא לאור הנר [ג]ואמר רבה אפי' גבוה שתי קומות אפי' גבוה שתי מרדעות אפי' עשרה בתים זה ע"ג זה לא יקרא אלא איכא בינייהו דכתב אכותל ומיתתי למאן דאמר שמא ימחוק חיישינן למ"ד שמא יקרא לא חיישינן גודא בשטרא לא מיחלף ולמ"ד שמא יקרא ליחוש שמא ימחוק אלא איכא בינייהו דחייק אטבלא ואפינקס למ"ד שמא ימחוק לא חיישינן למ"ד שמא יקרא חיישינן ולמ"ד שמא ימחוק ליחוש שמא יקרא וכ"ת טבלא ופינקס בשטרא לא מיחלף והתניא [ד]מונה אדם כמה מבפנים וכמה מבחוץ וכמה מנות עתיד להניח לפניהם [ב]מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שעל גבי טבלא ופינקס היכי דמי אילימא דכתיב מיכתב מ"ש הכא ומ"ש הכא אלא לאו דחייק וקתני מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שע"ג טבלא ופינקס אלא לעולם דכתב אכותל ומידלי ודקא קשיא לך דרבה דרבה תנאי היא דתניא [ג]מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ר' אחא מתיר מכתב שעל גבי הכותל היכי דמי אילימא דכתיב מתתא ליחוש שמא ימחוק אלא לאו דכתב ומידלי וש"מ דרבה תנאי היא ש"מ והני תנאי כהני תנאי דתניא [ה][ד]אין רואין במראה בשבת [י]רבי מאיר מתיר במראה הקבוע בכותל מ"ש הקבוע בכותל דאדהכי והכי מדכר שאינו קבוע נמי אדהכי והכי מדכר הכא במראה של מתכת עסקינן וכדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ה]מפני מה אמרו מראה של מתכת אסורה מפני [ו]שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלין תנו רבנן [ו][ו]כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת [ז]ודיוקנא עצמה אף בחול אסור להסתכל בה משום שנאמר [1]אל תפנו אל האלילים מאי תלמודא אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם: מפיס אדם עם בניו וכו': עם בניו ועם בני ביתו אין ועם אחר לא מאי טעמא כדרב יהודה אמר שמואל [ט]דאמר רב יהודה אמר שמואל [ח]בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לווין ופורעין ביו"ט וכדברי

רש"י

גמ' מ"ט. אבל לא מן הכתב: **שמא ימחוק.** מן האורחין. שיראה שלא הכין להם כל צרכם ויתחרט שזימן יותר מן הראוי וימחוק מן הכתב כדי שלא יקראם השמש: כל הני שמא יקרא בשטרי הדיוטות של מקח וממכר קאמר (א): **דכתב.** מניינא אכותל בדיו: **ומידלי.** שאינו מגיע לשם למחוק: (**אפילו גבוה.** שאינו מגיע לשם למחוק): **אפילו גבוה.** שאינו מגיע שם להטות הנר אסור דהואיל ונמוך אסור גבוה נמי אסור שלא תחלוק: **ומיתתי.** שנמוך ויכול להגיע שם ולמחוק: **ולמ"ד שמא יקרא.** היכא דליכא למיחש לשמא יקרא ליחוש לשמא ימחוק: **דחייק.** בסכין בתוך העץ בטבלא שאין נוחה למחוק ואדהכי מדכר וליכא למיחש למחוק: **גודא.** כותל: **פינקס.** כעין לוחות של סוחרים(י): **כמה בפנים וכמה בחוץ.** את מי ומי אושיב בפנים במקום המכובד ואת מי ומי אושיב בחוץ שאינם כל כך ספונין: **אבל לא מכתב שעל גבי טבלא ופינקס.** דגודא בשטרא לא מיחלף אבל טבלא ופינקס מיחלף: [**דכתיב מיכתב.** כתב של דיו]: **אלא לעולם דכתב אכותל ומידלי.** שאינו יכול למחוק ולשמא יקרא לא חיישינן דגודא בשטרא לא מיחלף. ודקשיא לך דאע"ג דמידלי ליתסרי כדרבה דאמר גבי נר אפילו י' בתים: **דרבה תנאי היא.** דאיכא דחייש לשלא תחלוק באיסור שבת דרבנן ואיכא דמפליג: **ליחוש לשמא ימחוק.** דהא ר' אחא כותל דוקא נקט ואי מתתי מה לי כותל מה לי אגרת: **אין רואין במראה.** מירואיי"ר. לפי שהרואה במראה אינו צריך אלא לתקן שערות ראשו וזקנו הלכך חיישי' שמא יראה נימין המדולדלות שאינן שוות עם שאר השער (י) ויגלחן: **דאדהכי והכי.** שילך להביא תער או מספרים: **מדכר.** שהוא שבת: **של מתכת.** שאינו צריך להביא מספרים שהיא עצמה מגלחת השער: **כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות.** כגון בני אדם המציירים בכותל חיות משונות או דיוקנות של בני אדם של מעשים(ל) כגון מלחמת דוד וגלית וכותבין תחתיה זו צורת חיה פלונית וזו דיוקנית פלוני ופלונית: **אסור לקרותו בשבת.** שמא יקרא בשטרי הדיוטות: **אל מדעתכם.** אל אשר אתם עושים מדעת לבבכם וחלל שלכם. אלילים לשון חללים: **עם בניו ובני ביתו אין עם אחר לא.** מדלא תנא ומפיס על המנות: **משום לווין ופורעין.** דגזור בהו רבנן שמא יכתוב: **המקפידין.** שאין מוחלים ומוותרין זה לזה:

תוספות

ולמ"ד שמא ימחוק ליחוש שמא יקרא. ולא מסיק אדעתיה גודא בשטרא לא מיחלף: **בשטרי הדיוטות.** פי' בקונט' של מקח וממכר ולעיל בפרק כל כתבי (דף קטז: ושם) פירש איגרות השלוחות למלוא חפץ: **אלא איכא בינייהו דכתיב אכותל ומתתאי.** ולא ידענא אמאי נקט מתתאי כיון דס"ד דכ"ע אית להו דרבה: **אילימא דכתיב מיכתב מ"ש הכא מ"ש הכא.** פירוש תרוייהו יהא אסור שמא ימחוק: **לעולם דכתב אכותל ומידלי ודקשיא לך דרבה דרבה תנאי היא.** לפירוש הקונטרס נ"ל דהשתא דמוקי לה דכתיב אכותל ומידלי למ"ד שמא ימחוק איכא דאית ליה דרבה ולמ"ד שמא יקרא לית ליה דרבה והשתא מיבעיא לן למימר דבדרבה פליגי תנאי כי היכי דפליגי אמוראי דהכא ובריית' קמייתא מיתוקמא שפיר דכתיב מכתב אכותל ומידלי דכולהו אמוראי גודא בשטרא לא מיחלף וקשה לפירוש זה דהשתא לא הוה פלוגתייהו כדהוה מוקמת לה מעיקרא למאן דאמר שמא ימחוק לא חיישינן למאן דאמר שמא יקרא חיישי' וה"ר פורת פירש דאביי ורב ביבי תרוייהו לית להו דרבה דפליגי בכתב אכותל ומידלי למאן דאמר שמא ימחוק לא חיישינן כיון דמידלי ולית לן דרבה ולשמא יקרא נמי לא חייש קסבר גודא בשטרא לא מיחלף ולמ"ד שמא יקרא חייש דקסבר גודא בשטרא מיחלף[א] ואביי לא הוה מוקי פלוגתייהו דרבי אחא ורבנן (ב) כרבה דא"כ ר' אחא ע"כ לית ליה דאביי דשרי בכותל אלמא קסבר גודא בשטרא לא מיחלף וא"כ כמאן סבירא ליה דאפילו רבנן לא פליגי עליה דר' אחא אלא משום דאית להו דרבה וגזרינן שמא ימחוק אלא הוה מפרש אביי דכ"ע לית להו דרבה ולא חיישינן לשמא ימחוק במידלי ובגודא בשטרא מיחלף פליגי[ב] והא דקאמר ש"מ דרבה תנאי היא הו"מ למימר ודאי לכ"ע לית להו דרבה כדמפרש לאביי אלא דלא מצי למוכח הא בהדיא ולהכי קאמר דתנאי היא וליכא לאקשויי לרבה[ג] והא לא מצי למימר דפליגי (ג) בחייק מיחק רבי אחא ורבנן ובגודא בשטרא מיחלף פליגי אבל כ"ע אית להו דרבה משום דסברא הוא כיון דחייק ואיתא נמי בכותל פשיטא דהא לא הוי אמרי רבנן דגודא בשטרא מיחלף וצריך לאוקמא השתא ברייתא דלעיל[ד] דחייק מיחק למאן דסבר גודא בשטרא מיחלף[ה] וקשה קצת לפירוש זה דה"ל למימר דכ"ע (ד) לית להו דרבה ואביי ורב ביבי בגודא אי מיחלף בשטרא פליגי: **ודיוקני עצמה אף בחול אסור.** נראה דבשויה[ו] לשם עבודת גלולים אמר[ז] אבל (ה) לנוי מותר כדמשמע מבנן של קדושים דלא הוו מסתכלי בצורתא דזוזא (ע"ז דף נ.) מכלל דאחריני הוו מסתכלי(מ): **בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום משקל ומשום מדה ומשום מנין.** פירוש לפי שמקפידין זה על זה עוברין אפילו על מה שאין שאר בני אדם עוברין משום מדה כדאמרינן בבילה (דף כט.) יכול אדם לומר לחבירו מלא לי כלי זה אבל לא במדה פירוש כלי שמודדין בו אסור דדמי למקח וממכר והם כיון שהם מקפידים כל כלים הוי לגבייהו מדה לפי שמקפידין לידע שיעורו לשלם להם הכלי וכן משקל ששוקלים ומכוונים זה כנגד זה ביד ואמרינן בבילה(י) אין משגיחין במאזנים ביום טוב ומשום מנין כדאמר בבילה (דף כט:) הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי כו' ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח שאם היו נותנים מאה אגוזים בדינר ולקח כבר תשעים לא יאמר לו תן לי עשרים אגוזים שאתחייב לך עשרה אגוזים שנראה שעושה להשלים הדינר אבל יכול לומר לו תן לי כ' אגוזים סתם ובבני חבורה המקפידים אסור שיבא לידי איסור שיזכירו להשלים וכדברי (ו) בית הלל אף משום רבית דכשהם מחזירין זה לזה הם מקפידים מה ששוות יותר[ח] וקשה לפירוש

עין משפט נר מצוה

יד א ב ג מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלי"ט סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף יב:
טו ד ה מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יד סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שב סעיף יג:
טז ו מיי' פכ"ג שם הלכה יט סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף טו:
יז ז מיי' פ"ג מהלכות ע"ז הלכה ב סמג לאוין יד טוש"ע יו"ד סי' קמב סעיף טו:
יח ח מיי' פ"ז מהלכות גניבה הלכה י סמג לאוין עה [אבל הפוסקים השמיטו מטעם שכ' הב"י באו"ח סוף סי' תקי"ז]:

לעזי רש"י

מירואיי"ר [מירידוי"ר]. מראה.

מוסף רש"י

לא יקרא לאור הנר. בספר, שמא יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה שידלק יפה ונמצא מבעיר בשבת (לעיל יא.). **אפילו גבוה.** דליכא למיחש להטיה, דכיון דגזור לא פלוג למילתייהו (לעיל יב:). **בני חבורה.** הולכין בדרך או יושבין בבית אחד איש לסעודת עצמו, המקפידים זה על זה. שאין מוחלין על דבר מועט ומקפידין להלוות זה את זה במדה במשקל ובמנין (ב"מ עה.). **עוברין.** בשבתות וימים טובים (שם). **ומשום לווין ופורעין.** דתנן (לעיל קמח.) ובלבד שלא יאמר לו הלויני, והתם מפרש טעמא שמא יכתוב (ב"מ שם).

מוסף תוספות

א. אבל לשמא ימחוק ליכא, דאביי נמי לית לי' דרבה]. רשב"א. ב. [דת"ק אסר] לקרות הכתב שע"ג הכותל משום גזירה דשמא יקרא בשטרי הדיוטות, דס"ל דגודא בשטרא מיחלף וכדאביי, ורב אחא מתיר, דס"ל דגודא בשטרא לא מיחלף וכדרב ביבי. תו' הר"ן. ג. דרבה] מוקי לפלוגתייהו בהכין. רשב"א. ד. דקתני מונה אדם את אורחיו כמה בפנים וכמה בחוץ מכתב שע"ג הכותל, דאלמא גודא בשטרא לא מיחלף. רשב"א. ה. כדאוקי' לה מעיקרא, ובכי הא ודאי לא מיחלף דלא דמי לשטרי כלל, אבל כי כתיב מיכתב, דדמי לה קצת דהאי מיכתב והאי מיכתב כתב בכתב מיחלף. רשב"א. ו. כתוב' הרא"ש איתא: דבעשויה. ז. אע"פ שלא נעבדה עדיין. תוס' הרא"ש. ח. [ו]אינו מוחל לו המותר, והוי רבית. אי נמי, אם לא היו מקפידים היה נוטל דמים או הוקרו כפי שהיה שוה בשעת הלואה, אבל המקפידין אינם רוצים לקבל דמים אלא ככר. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

מה מראה של מתכת אסור מפני שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלות. ור' שמתיר אומר כיון שהיא גבוהה לא גזרינן, ות"ק סבר גזרינן. ת"ר כתב של

מסורת הש"ס

א) ל"ל והתנן, ב) לעיל יא., ג) [לעיל יב:], ד) [תוספ' פי"ז], ה) [וכרב אלפס ליתא רבי מתיר וכו' וכ"ל בבעל המאור ובמלחמות. אבל בהרא"ש אי' ר' יהודה מתיר וכו'], ו) [עי' תוס' ע"ז כט. ד"ה המספפר], ז) [תוספ' פי"ז], ח) ב"מ עה., י) ב"מ: גלחים, כ) ויגלחם במספרים כצ"ל רש"ל, ל) בס"א: אדם על שם מעשיהם, מ) [וע"ע תוספות ע"ז נ. ד"ה בצורתא], נ) [דף כח.]

תורה אור השלם

1 אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יט ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל הני וכו' קאמר הס"ד ואח"כ מ"ה למ"ד שמא יקרא חיישינן ואפי' גבוה: (ב) תוס' ד"ה לעולם וכו' דר' אחא ורבנן כדרבה דא"כ: (ג) בא"ד והא לא מצי למימר דפליגי ר' אחא ורבנן בחייק מיחק ובגוד' בשטרא: (ד) בא"ד וקשה קצת לפי' זה דה"ל למימר דכ"ע אביי ורב ביבי לית להו דרבה ובגוד': (ה) ד"ה ודיוקנא וכו' אבל לשם נוי: (ו) ד"ה בני וכו' שיזכרו להשלים וכדברי הלל אף:

גליון הש"ס

גמ' אין רואין במראה בשבת. עי' ע"ז כט ע"א תוס' ד"ה המספפר: שם כתב המהלך תחת הצורה. עי' לעיל דף קטז ע"ב תוס' ד"ה וכ"ש בשטרי:

רבינו חננאל

ואמרינן מן הכתב מ"ט לא. רב ביבי אמר גזירה שמא ימחוק, אביי אמר גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות. ופירושו כיון שיראה אדם קורא כמה אורחים צריך להביא וכמה פרפרות אצלו, אף הוא אומר מותר לקרוא בשטרי הדיוטות. מאי בינייהו, דכתוב אכותל במקום גבוה שאינו יכול למחוק, דרב ביבי לית ליה האי גזירה ולאביי אסר. ואקשינן על רב ביבי בכי האי גוונא שרי לא יקרא לאור הנר, ואמר רבה אפילו גבוה ב' קומות או ב' מרדעות ואפילו עשרה בתים זה ע"ג זה לא יקרא. והא הכא דליכא למיחש אלא שמא יטה, ואפילו גבוה כמה אמר רבה חיישינן ואסור. ואע"ג דסלקא דעתם מתניתין כוותיה, ולא חיישינן אמחלוקות דברייתא. והדרנן להביא טעם אחר לומר כי אינם חלוקים אלא אם הוא הכתב בכותל נמוך שמגעת היד לכותל למחוק, דלרב ביבי אסור כשמא ימחוק ולאביי שרי דכותל בשטר לא מיחלף. ואקשינן על אביי וליחוש שמא ימחוק הואיל והכותל נמוך הוא, וגם זה הטעם נדחה. ואתינן לאוקמי פלוגתייהו בכתב דחייק אטבלא ופנקס, וגם זה נדחה. וחזרנו אל הטעם הראשון דכתוב אכותל ומידלי, לרב ביבי מותר ולאביי אסור. ותו דקשינן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות